

Ontwerp van decreet tot wijziging van de wet van 20 juli 2001 tot bevordering van buurtdiensten en -banen en het decreet houdende sociaal rechtelijk toezicht van 30 april 2004

Samenvatting

Voorliggend ontwerp van decreet creëert een regelgevende basis voor de verwerking van de persoonsgegevens in het kader van de uitvoering en opvolging van de dienstenchequemarkt.

Verder willen we middels dit decreet de dienstenchequegebruiker meer transparantie bieden over de kostprijs van de dienstverlening, als er naast een dienstencheque per gepresteerd arbeidsuur nog bijkomende kosten worden aangerekend. In voorkomend geval zal de erkende onderneming met de gebruiker een schriftelijke overeenkomst moeten opmaken waarin de kostprijs van de dienstverlening alsook de modaliteiten met betrekking tot de aanrekening nader worden bepaald.

Daarnaast beoogt dit ontwerp van decreet om de gebruiker beter te sensibiliseren, te wijzen op de geldende verplichtingen van het dienstenchequesysteem, ervoor te zorgen dat de dienstenchequewerknemers in veilige arbeidsomstandigheden kunnen werken en dat de loon- en arbeidsvoorwaarden door de erkende onderneming worden gerespecteerd. Concreet zal de erkende onderneming voortaan, voorafgaand aan de eerste uitvoering van de werkzaamheden in de woonplaats van de gebruiker, de nodige afspraken moeten maken over bijv. de geldende regels van het systeem, het te gebruiken materiaal en eventuele risico's en gevaarlijke situaties bespreken.

MEMORIE VAN TOELICHTING

I. ALGEMENE TOELICHTING

A. Situering

1. Het stelsel van de dienstencheques wordt geregeld in de wet van 20 juli 2001 tot bevordering van buurtdiensten en -banen en in het koninklijk besluit van 12 december 2001 betreffende de dienstencheques. Deze regeling regelt de vorm, aanschaf en het gebruik van de dienstencheques, de erkenning van dienstenchequebedrijven en de voorwaarden die daaraan gekoppeld zijn, alsook de controle van het systeem en de gevolgen van de niet-naleving ervan.

2. Een dienstencheque is een betaalmiddel met een financiële tegemoetkoming van de overheid. Het biedt particulieren (gebruikers) de kans om aan een erkende onderneming buurtwerken of -diensten te betalen, die verricht worden door een werknemer die door de erkende onderneming in dienst is genomen met een arbeidsovereenkomst. Eén cheque geeft een particulier recht om één uur diensten te laten presteren door een erkende onderneming.

3. De dienstencheques bestaan in twee vormen: papieren dienstencheques en elektronische dienstencheques. Vanaf 1 januari 2025 worden de papieren dienstencheques afgeschaft en zullen enkel nog digitale dienstencheques worden uitgegeven.

4. De activiteiten die door een dienstenchequewerknemer kunnen worden verricht, worden uitgevoerd in de woonplaats van de gebruiker (schoonmaak van het huis, strijken, ...) of buiten de woonplaats van de gebruiker (strijken, boodschappen doen, vervoer van mensen met beperkte mobiliteit).

5. Een particulier die gebruik wenst te maken van het dienstenchequesysteem neemt contact op met een dienstencheque-onderneming die erkend is om dienstencheque-prestaties te verrichten en hiervoor dienstenchequewerknemers in dienst heeft. Beide partijen sluiten hierbij een overeenkomst af waarbij de modaliteiten van de dienstverlening bepaald worden.

6. Het stelsel van de dienstencheques had bij aanvang een driedelig doel voor ogen: voldoen aan de vraag van particulieren naar hulp bij een hele reeks huishoudelijke taken, volwaardige jobs creëren voor kwetsbare groepen en zwartwerk bestrijden in de sector van de huishoudelijke diensten.

7. Op heden kunnen we stellen dat die doelstellingen ruimschoots gerealiseerd zijn en het gebruik van de dienstencheques in Vlaanderen goed geïntegreerd is. In 2022 kende het stelsel 754.920 actieve Vlaamse gebruikers, die samen een totaal van ongeveer 82 miljoen cheques aankochten. Daarnaast waren, in 2020, iets meer dan 127.000 werknemers aan het werk in het stelsel van de dienstencheques. Een groot deel van die werknemers behoort tot een kwetsbare groep: 55,3% is bijvoorbeeld van vreemde origine en ongeveer de helft is kortgeschoold. Het aandeel kortgeschoolden ligt allicht nog vele malen hoger aangezien voor veel personen afkomstig van buiten België geen gegevens over het scholingsniveau beschikbaar zijn. Het bestrijden van zwartwerk valt moeilijker te monitoren. Er bestaat echter wel academisch onderzoek. Enkele oudere onderzoeken hiernaar schatten de reductie van de zwarte markt in huishoudarbeid dankzij het DC-stelsel ergens tussen de 10% en 20%. De afgelopen tiental jaren is het DC-stelsel nog behoorlijk gegroeid, waardoor deze percentages naar alle waarschijnlijkheid nog zijn toegenomen. Een meer recente studie op basis van surveydata schatte het aandeel van de zwarte markt van huishoudhulp nog op slechts 50%.

B. Inhoud

Probleemstelling en omgevingsanalyse

8. De erkende onderneming mag, overeenkomstig de regelgeving, per gepresteerd uur 1 dienstencheque vragen. Een dienstencheque-onderneming kan echter, naast de betaling van een dienstencheque per gepresteerd arbeidsuur, bijkomende kosten aanrekenen. Sommige ondernemingen rekenen bijkomende kosten aan per gepresteerd uur, per prestatie of rekenen een forfaitair bedrag aan op periodieke basis (maandelijks, 3-maandelijks, jaarlijks,...).

Binnen de dienstenchequesector is er de laatste jaren een sterke toename van het aantal dienstencheque-ondernemingen die bijkomende kosten vragen aan dienstenchequegebruikers. Uit een enquête die begin 2022 werd afgenomen onder de erkende dienstencheque-ondernemingen gaf 19% van de respondenten aan dat ze in 2021 bijkomende kosten hebben aangerekend aan de gebruikers. 8% van de ondernemingen die in 2021 geen kosten hebben aangerekend, was van plan in de loop van 2022 extra kosten aan te rekenen en nog eens 30% was van plan dit op termijn te doen. De redenen waarom dienstencheque-ondernemingen extra kosten aanrekenen zijn divers. Veel ondernemingen geven de dalende rendabiliteit als oorzaak aan, maar er zijn ook ondernemingen die extra kosten vragen om het

loonpakket van de huishoudhulpen aantrekkelijker te maken of met die bijdrage in een betere omkadering willen voorzien voor de huishoudhulp.

9. Er zijn geen voorwaarden aan de aanrekening van bijkomende kosten verbonden, buiten de bestaande regels voor consumentenbescherming, die bepalen op welke manier dienstencheque-ondernemingen deze bijkomende kosten mogen aanrekenen aan gebruikers. De wettelijke regeling inzake onrechtmatige bedingen komt er eigenlijk op neer dat contracten transparant moeten zijn. Belangrijke clausules, bijvoorbeeld met betrekking tot de prijsbepaling, moeten duidelijk naar voor komen zodat een consument of gebruiker van dienstencheques weet waaraan hij zich mag verwachten.

10. In de bestaande regelgeving bestaat er nog geen verplichting voor de dienstencheque-ondernemingen om een schriftelijke gebruikersovereenkomst op te stellen. Hierdoor ontstaat er regelmatig onduidelijkheid tussen gebruikers die opeens geconfronteerd worden met het feit dat ze bijkomende kosten moeten betalen en vragen hebben over de rechtmatigheid van de bijkomende kosten. Dit heeft ook als gevolg dat er bewijsproblemen zijn, om aan te tonen dat één van de partijen zijn/ haar afspraken niet naleeft, omdat er niet kan worden bewezen wat er tussen partijen overeengekomen werd.

Doordat de bevoegdheid voor consumentenregelgeving bij de FOD Economie ligt, zijn de mogelijkheden beperkt voor de Vlaamse Overheid, om de toepasselijke regels te bepalen waaraan de gebruikersovereenkomsten moeten voldoen. Het is niet de bevoegdheid van de Vlaamse Overheid om te bepalen wat onrechtmatige bedingen zijn, maar de Vlaamse Overheid kan wel meer transparantie creëren om zo toekomstige conflicten te vermijden.

In die zin kan het verplichten van een schriftelijke gebruikersovereenkomst, waarin wordt opgenomen dat er bijkomende kosten aangerekend kunnen worden, een oplossing bieden. Een schriftelijke gebruikersovereenkomst kan naast een kader voor bijkomende kosten, ook verduidelijken welke andere verplichtingen er zijn voor de dienstencheque-onderneming en gebruiker. Indien er toch een betwisting volgt tussen gebruiker en de dienstencheque-onderneming, wordt het eenvoudiger om vast te stellen of er een onrechtmatig beding in de overeenkomst werd opgenomen.

11. De tewerkstelling in de dienstenchequesector is vrij specifiek. Hoewel de dienstenchequewerknemers zijn tewerkgesteld door een erkende dienstencheque-onderneming en onder het gezag van deze laatste vallen, worden de activiteiten verricht ten behoeve van een particuliere gebruiker en vaak ook in de woonplaats van deze laatste. De erkende onderneming blijft als werkgever echter verantwoordelijk voor de naleving van de dienstenchequeregulering en moet daarnaast ook de arbeids- en loonvoorwaarden alsook de verplichtingen voorzien in de welzijnsreglementering respecteren. Zij moet er bijvoorbeeld op toezien dat de werknemers enkel prestaties verrichten die toegelaten zijn in het kader van de dienstenchequereglementering, geen prestaties verrichten in de eigen woning of ten behoeve van familieleden tot in de 2e graad, met geschikt materiaal en producten kunnen werken, niet blootgesteld worden aan chemische producten, ... en in een omgeving werken waar ze niet blootgesteld worden aan onveilige situaties/omstandigheden.

De erkende onderneming moet met andere woorden de nodige afspraken maken met de gebruiker zodat de dienstenchequeregulering wordt nageleefd en haar werknemers in veilige en goede arbeidsomstandigheden kunnen werken. De onderneming moet de gebruiker sensibiliseren zodat de werknemer bijv. geen prestaties gaat verrichten bij een familielid, niet blootgesteld wordt aan bepaalde risico's en onveilige situaties,....

12. Zo hebben de federale inspectiediensten van Toezicht op het Welzijn op het Werk vorig jaar een inspectiecampagne uitgevoerd bij ondernemingen in de dienstenchequesector. Daar werd vastgesteld dat de reglementaire bepalingen inzake welzijn op het werk niet overall even goed worden nageleefd. Zo werd opgemerkt dat specifieke risicoanalyses vaak ontbraken ondanks het feit dat de activiteiten van dienstencheque-werknemers heel wat risico's met zich mee kunnen brengen. Daarnaast was er vaak een gebrek aan toezicht door de dienstencheque-ondernemingen ten huize van de gebruikers..

De werkgever kon vaak niet aantonen dat een lid van de hiërarchische lijn van de erkende onderneming bij een intakebezoek bij een nieuwe gebruiker heeft nagegaan of de ter beschikking gestelde uitrusting aan de dienstencheque-werknemers aan de minimumvereisten voldoet (bv ergonomisch materiaal, veilige schoonmaakproducten,...). Er werd vastgesteld dat men vaak niet nagaat of het materiaal geschikt is voor of voldoende aangepast is aan het uit te voeren werk zodat de veiligheid en de gezondheid van de werknemers tijdens het gebruik van deze kunnen worden gewaarborgd.

Door het bijzondere karakter van hun werkplek, kan er echter niet permanent toezicht worden uitgeoefend door de werkgever. Daarenboven is dat toezicht niet evident, omdat er geen vrije toegang is tot de woning, zonder akkoord van de gebruiker.

Ook wordt er door de Vlaamse sociale inspectie vastgesteld dat er ten huize van de gebruiker enkele elementaire verplichtingen met betrekking tot de dienstenchequeregelgeving niet altijd worden nageleefd, bijvoorbeeld werknemers die gaan poetsen bij familieleden, in de praktijk de professionele ruimtes van de woning poetsen,...

Het is echter essentieel dat de dienstenchequeregelgeving wordt nageleefd en de erkende onderneming de gebruiker minstens wijst op de wettelijke verplichtingen en welk schoonmaakmateriaal en -producten ter beschikking moeten gesteld worden om het welzijn van de werknemers te garanderen.

13. Vanaf januari 2025 wordt het stelsel van de dienstencheques volledig gedigitaliseerd en verdwijnen de papieren dienstencheques. Zij worden volledig vervangen door elektronische dienstencheques. Bepalingen in de regelgeving die verwijzen naar het papieren dienstenchequesysteem, vallen zonder voorwerp, van zodra er geen papieren dienstencheques meer in roulatie zijn.

14. Er wordt door de federale inspectiediensten soms vastgesteld dat de sociale verplichtingen ten aanzien van de werknemers niet altijd wordt nageleefd. Op zich is vandaag de dag het naleven van de loon- en arbeidsvoorwaarden en geldende collectieve arbeidsovereenkomsten al een erkenningsvoorwaarde. Deze verplichting zou verder uitgebreid kunnen worden zodat de niet naleving van alle sociale en fiscale verplichtingen gesanctioneerd kan worden.

15. Een werknemer die prestaties levert ten behoeve van een gebruiker die met elektronische dienstencheques betaalt, registreert de geleverde prestatie in het beheersysteem van de uitgiftemaatschappij op dezelfde dag dat de prestatie wordt geleverd. Wanneer dit vergeten wordt, kan de erkende onderneming de prestatie op een later tijdstip registreren. In bepaalde gevallen wordt soms vastgesteld dat er ondernemingen zijn die prestaties laattijdig registreren. Dit bemoeilijkt de controleerbaarheid van de correctheid van deze prestaties voor de gebruikers. Ook vanuit het oogpunt van fraudebestrijding, is het noodzakelijk de termijn tussen de uitvoering van de prestatie en de registratie redelijk blijft.

16. Om uitvoering te geven aan het dienstenchequesysteem moeten een aantal persoonsgegevens worden verwerkt. Naar aanleiding van nieuwe

overheidsopdrachten voor een uitgiftemaatschappij in het kader van de dienstencheques, moeten de regels voor de uitwisseling van persoonsgegevens verder worden verduidelijkt. Het recht op bescherming van persoonsgegevens dient ook te worden geïnterpreteerd conform het evenredigheidsbeginsel en worden afgewogen tegen andere grondrechten.

Beleidsmaatregelen en doelstelling

17. Met deze decreetwijziging concretiseren we dat een gebruikersovereenkomst, schriftelijk opgesteld moet worden indien de erkende onderneming, naast een dienstencheque per gepresteerd arbeidsuur, ook bijkomende kosten aanrekenen aan de dienstenchequegebruiker.

18. Door middel van een concretisering dat de gebruikersovereenkomst in voornoemd geval schriftelijk opgesteld moet worden, kunnen onnodige discussies tussen de erkende onderneming en de gebruiker met betrekking tot de prijszetting vermeden worden. Het zorgt er ook voor dat afspraken, met betrekking tot de prijszetting, in alle transparantie gebeuren en de gebruiker zicht krijgt op de werkelijke kostprijs van de dienstverlening.

19. De concrete afspraken over de inhoud van de gebruikersovereenkomst dienen in onderling overleg te worden bepaald door de erkende dienstencheque-onderneming en de gebruiker. Dit behoort immers tot de autonomie van de dienstencheque-onderneming en gebruiker. De overeenkomst kan bijv. ook bepalingen bevatten over de toegelaten activiteiten, de periodiciteit van de dienstverlening, modaliteiten met betrekking tot de duur en het einde van de overeenkomst, afwezigheidsregelingen, aansprakelijkheidsclausules, etc

20. De onderneming vermeldt in de overeenkomst desalniettemin minstens op duidelijke en begrijpelijke wijze de totale prijs van het product, met inbegrip van alle belastingen, en alle diensten die door de gebruiker verplicht moeten worden bijbetaald, of, als door de aard van het product de prijs redelijkerwijs niet vooraf kan worden berekend, de manier waarop de prijs moet worden berekend.

21. Als de aanrekening wijzigt gedurende de loop van de overeenkomst of als er geen geschreven overeenkomst is, worden de modaliteiten met betrekking tot de aanrekening van bijkomende kosten op een later tijdstip opgenomen in een schriftelijke gebruikersovereenkomst. Er wordt duidelijk vermeld dat het gaat om een aanpassing van de voorwaarden van de overeenkomst.

22. Wanneer er, naast een dienstencheque per gepresteerd arbeidsuur, een bijkomende kost wordt aangerekend of de kostprijs van de bijkomende kost verandert in de loop van het contract moet dit tijdig op voorhand aan de gebruiker worden gemeld via de schriftelijke overeenkomst.

23. Indien de bijkomende kosten worden berekend op basis van parameters die afhankelijk zijn van de gebruiker, wordt de manier waarop deze prijs berekend wordt op een duidelijke en ondubbelzinnige manier aan de gebruiker meegedeeld.

24. Om deze verplichting af te dwingen, wordt er ook een sanctiebepaling opgenomen die ervoor zorgt dat dienstencheque-ondernemingen, ook effectief verplicht worden om met de gebruikers een schriftelijke gebruikersovereenkomst af te sluiten waarin de totale kostprijs van de dienstverlening en de modaliteiten met betrekking tot de aanrekening worden opgenomen.

25. Daarnaast dragen we, middels deze decreetwijziging, de erkende dienstencheque-onderneming op om, in het geval de huishoudhulp prestaties verricht bij de gebruiker thuis, deze laatste, voorafgaand aan de eerste uitvoering

van de prestaties, duidelijk te informeren over de geldende regels van de dienstenchequereglementering en de verplichtingen die voortvloeien uit de welzijnsreglementering zodat de werknemers in goede arbeidsomstandigheden kunnen werken en de blootstelling aan bepaalde risico's en onveilige situaties beperkt wordt. De wijze waarop dit dient te gebeuren, alsook de voorwaarden en modaliteiten, zullen bepaald worden door de Vlaamse Regering.

26. Om deze verplichting af te dwingen, wordt er ook een sanctiebepaling opgenomen die ervoor moet zorgen dat dienstencheque-ondernemingen de gebruiker, voorafgaand aan de eerste uitvoering van de prestaties, informeren over de geldende regels.

27. Met deze decreetwijziging wijzigen we ook de bepaling die stelt dat de gebruiker per gepresteerd arbeidsuur een dienstencheque overhandigt aan de erkende onderneming. Ingevolge de digitalisering van de dienstencheques vanaf 1 januari 2025, is er immers geen fysieke overhandiging van dienstencheques, die vanaf dat moment worden uitgegeven, meer mogelijk. Aangezien we enkel nog elektronische dienstencheques zullen uitgeven, zal de gebruiker per gepresteerd arbeidsuur een dienstencheque indienen bij de erkende onderneming. Het betreft een louter terminologische aanpassing.

28. Daarnaast wordt middels dit decreet verduidelijkt dat de erkende onderneming gehouden is de sociale en fiscale wetgeving te respecteren. In de regelgeving was reeds voorzien dat het naleven van de loons- en arbeidsvoorwaarden en geldende collectieve arbeidsovereenkomsten een erkenningsvoorwaarde is. Met dit ontwerpdecreet breiden we deze verplichting uit naar het naleven van alle sociale en fiscale regelgeving en wordt dit tot een erkenningsvoorwaarde gemaakt. Hieronder wordt bijvoorbeeld de naleving van de arbeidsovereenkomstenwetgeving, de RSZ-wetgeving, de wetgeving inzake illegale arbeid, welzijnswetgeving, btw-wetgeving en de reglementering in het kader van vennootschapsbelasting verstaan, alsook de naleving van de algemeen bindend verklaarde cao's.

29. Verder wordt een nieuwe sanctiebepaling ingevoerd die stelt dat een dienstencheque-onderneming de uitgevoerde prestaties van huishulp van huishoudelijke aard binnen de maand na de uitvoeringsdatum van de prestatie moet registreren in het beheersysteem van de uitgiftemaatschappij.

30. Tot slot willen we door middel van dit decreet ook de verwerking van persoonsgegevens in het kader van de bevoegdheid met betrekking tot de uitvoering en de opvolging van de uitgifte van de dienstencheque van een decretale basis voorzien.

31. Ook wordt van de gelegenheid gebruik gemaakt om nog een aantal oorspronkelijke vermeldingen van federale instanties in de wet, in hoofdzaak de RVA, nu ook expliciet te wijzigen naar de betreffende bevoegde Vlaamse instanties, met name het departement Werk en Sociale economie.

Impactanalyse

- JoKER/Kind-en jongereneffectrapport

Deze maatregel heeft geen specifieke impact op kinderen- en jongeren. Dienstencheque-gebruikers zijn in principe meerderjarig, maar gebruikers kunnen in het kader van een aanvraag voor extra dienstencheques, ook aantonen dat ze kinderen ten laste hebben.

- **Armoedetoets**

Voorliggend wijzigingsdecreet richt zich niet specifiek op personen in armoede, maar heeft wel als doel om juridische discussies te vermijden en dienstenchequegebruikers beter te informeren over de geldende verplichtingen en meer transparantie te bieden.

- **Impact op lokale en provinciale besturen**

Deze maatregel heeft geen bestuurlijke impact op de lokale en provinciale besturen.

Implementatie

De erkende ondernemingen zullen voortaan een schriftelijke overeenkomst met de gebruikers moeten opmaken, indien er naast een dienstencheque per gepresteerd arbeidsuur nog andere kosten worden aangerekend. Aangezien sommige bedrijven een aanzienlijk klantenbestand hebben en het opmaken van een schriftelijke overeenkomst bijkomende administratie met zich meebrengt, zal er een termijn van 6 maanden voorzien worden binnen dewelke de erkende ondernemingen zich in regel kunnen stellen.

Om er op toe te zien dat de nieuwe bepalingen worden nageleefd, worden tevens een aantal sanctiebepalingen toegevoegd. De mogelijkheid om een administratieve geldboete op te leggen wordt ingevoerd voor het niet naleven van:

- de verplichting tot de opmaak van een schriftelijke overeenkomst en diens inhoud;
- de verplichting om, voorafgaand aan de eerste uitvoering van de prestaties bij een gebruiker, deze laatste te informeren over de geldende regels van de dienstenchequereglementering en de verplichtingen die voortvloeien uit de welzijnsreglementering.

Daarnaast wordt het niet registreren van de dienstencheque-prestaties in het beheersysteem van de uitgiftemaatschappij binnen een redelijke termijn, die maximaal 1 maand bedraagt, strafbaar gesteld.

Dit decreet treedt in werking op de eerste dag van de maand die volgt op de maand van de bekendmaking ervan in het Belgisch Staatsblad, met uitzondering dus van de bepalingen inzake de opmaak van een schriftelijke overeenkomst, die pas na een overgangperiode van 6 maanden in werking zullen treden.

De sanctiebepalingen gerelateerd aan de nieuwe werkwijze als gevolg van de digitalisering treden in werking op 1 januari 2025.

C. Totstandkomingsprocedure

Het bijgaande voorontwerp van decreet werd onderworpen aan:

- het taal- en wetgevingsadvies nr. 2023/255 van 23 juni 2023;
- het advies van de inspectie van financiën van 14 juni 2023;
- het akkoord van de Vlaamse minister, bevoegd voor de begroting is overeenkomstig artikel 31 §2 2° van het BVR VCO niet vereist;
- het advies van de Vlaamse Toezichtcommissie met nr.2023/089 van 12 september 2023;
- het standaardadvies nr. 65/2023 van de Gegevensbeschermingsautoriteit van 24 maart 2023, gegeven op 8 september 2023;

- het advies van de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen van 4 september 2023;
- het advies van de Raad van State met nr. ... van ...

Repliek op de ingewonnen adviezen

1. Het advies van de Vlaamse Toezichtcommissie

a. Het aanpassen van de rechtvaardigingsgrond

De VTC meent dat de gegevens uitsluitend verwerkt worden op basis van de rechtvaardigingsgrond "taak van algemeen belang" en vraagt de rechtvaardigingsgrond "wettelijke verplichting die op de verwerkingsverantwoordelijke rust" te schrappen.

De artikelsgewijze toelichting in deze memorie werd in deze zin aangepast.

b. Een gegevensbeschermingseffectenbeoordeling uitvoeren

Het is de verplichting voor de verwerkingsverantwoordelijken om na te gaan of er al dan niet een gegevensbeschermingseffectenbeoordeling moet gebeuren. Er wordt een gegevensbeschermingseffectenbeoordeling ingepland voor deze maatregel.

c. Bewaartermijn

De VTC beveelt aan om de verantwoording van de bewaartermijn verder te specificeren in de memorie van toelichting. De artikelsgewijze toelichting in deze memorie werd in deze zin aangepast.

d. Juistheid van gegevens

De VTC merkt op dat persoonsgegevens juist moeten zijn en zo nodig worden geactualiseerd. Het ontwerp bevat geen bepalingen hierover. De VTC beveelt aan dat de verwerkingsverantwoordelijken hiertoe de nodige maatregelen nemen.

De verwerkingsverantwoordelijke staat conform artikel 5.1, d), van de AVG in voor de juistheid en actualisering van de verwerkte gegevens en informeert de betrokkenen vooraf over de verwerking van hun persoonsgegevens conform artikel 13 en 14 AVG en over hun rechten op basis van artikelen 15 tot en met 22 AVG.

Dit hoeft niet in het ontwerp te worden opgenomen, aangezien het een verplichting betreft die de AVG zelf oplegt aan elke verwerkingsverantwoordelijke.

e. Transparantiemaatregelen uitwerken

Artikel 12 AVG bepaalt dat de verwerkingsverantwoordelijke passende maatregelen neemt opdat de betrokkene de in de artikelen 13 en 14, AVG bedoelde informatie en de in de artikelen 15 tot en met 22 en artikel 34, AVG bedoelde communicatie in verband met de verwerking in een beknopte, transparante, begrijpelijke en gemakkelijk toegankelijke vorm en in duidelijke en eenvoudige taal ontvangt.

De VTC is van oordeel dat het aanbevolen is om het ontwerp aan te vullen met deze vermeldingen op te nemen in de communicatie met de burger zodat de betrokkenen goed geïnformeerd worden over de verwerking van hun persoonsgegevens en het voor de betrokkenen duidelijk is wat hun rechten zijn en tot wie zij zich moeten richten voor de uitoefening van hun rechten.

Dit hoeft evenwel niet in het ontwerp te worden opgenomen, aangezien het een verplichting betreft die de AVG zelf oplegt aan elke verwerkingsverantwoordelijke. In de memorie wordt verduidelijkt hoe er aan deze verplichting wordt voldaan.

2. Het advies van de Gegevensbeschermingsautoriteit (GBA) .

De Gegevensbeschermingsautoriteit heeft zich beperkt tot een standaardadvies zonder in te gaan op de specifieke inhoud van dit decreet.

3. Het advies van de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen

De Vlaamse sociale partners vinden het belangrijk dat de Vlaamse Regering stappen zet om tegemoet te komen aan de bekommernissen over het welzijn en de werkomstandigheden van de dienstenchequewerknemer en de gebruiker beter wil informeren. Ze hadden graag meer duidelijkheid over hoe de Vlaamse Regering zal bepalen hoe de erkende onderneming de gebruiker moet informeren over de wettelijke verplichtingen ten aanzien van de dienstenchequewerknemer. De werkgeversorganisaties en de werknemersorganisaties hebben een verschillende opvatting over de wijze waarop de erkende onderneming de gebruiker moet informeren en hoe het decreet verder moet worden uitgewerkt. Aangezien de concrete uitwerking van deze bepalingen zal gebeuren via een BVR, zullen de sociale partners op dat moment via de SERV de mogelijkheid krijgen om de draagwijdte in te schatten en hun advies kunnen geven over dit regelgevend initiatief.

Een tweetal vragen van de werknemersvertegenwoordigers impliceren desgevallend een decretale wijziging. Wat betreft de vraag van de werknemersvertegenwoordigers om de sanctionering niet enkel af te stemmen op de ernst van de inbreuk maar ook de grootorde van het bedrijf in rekening te nemen, dient gesteld dat de grens die momenteel gesteld wordt van maximaal een honderdvoud van de maximumgeldboete de norm is en algemeen geldt voor geldboeten specifiek in het kader van de dienstenchequereglementering en ook ruimer in het kader van van het decreet sociaalrechtelijk toezicht. Een onderscheid naar grootte van de onderneming wordt daarin niet gemaakt en is ook hier concreet dus niet aan de orde.

Wat betreft de vraag naar de veralgemening van de verplichting tot een schriftelijke overeenkomst bij elke nieuwe gebruiker, kan gesteld worden dat er ook nu reeds een overeenkomst is tussen de erkende onderneming en de gebruiker, zij het mondeling dan wel schriftelijk. De verplichting tot de opmaak van een schriftelijke overeenkomst wordt beperkt tot het geval dat er bijkomende kosten worden gevraagd. Enerzijds omdat specifiek deze situatie momenteel aanleiding geeft tot onduidelijkheid en onzekerheid bij de gebruiker en anderzijds om de betreffende administratieve last in deze voor de erkende ondernemingen te beperken.

Wat betreft de volledige omschakeling naar elektronische dienstencheques, verwijzen de Vlaamse sociale partners naar hun advies 'Digitalisering dienstencheques' waarin ze vroegen om voldoende alternatieven te voorzien voor minder digitaal onderlegde gebruikers en ervoor te zorgen dat deze digitalisering niet kostenverhogend is voor erkende ondernemingen en dienstenchequewerknemers. Bij de opmaak van de overheidsopdracht werd al rekening gehouden met voornoemde

opmerkingen. Het inbellen van prestaties via IVR zal vanaf de uitvoering van de volgende overheidsopdracht gratis zijn en er zullen voldoende alternatieven voorzien worden die minder digitaalvaardige gebruikers in staat moeten stellen om de dienstencheques op eenvoudige wijze te beheren. Deze alternatieven omvatten niet enkel een verbeterde volmachtenprocedure, maar ook laagdrempelige methodes (o.a. papieren afschrift). Hiervoor werd een uitgebreid onderzoekstraject doorlopen in 2021-2022. De aanbevelingen hieruit werden verwerkt in de nieuwe overheidsopdracht.

D. Bevoegdheid van de Vlaamse Gemeenschap en het Vlaamse Gewest

Dit decreet regelt een gewestaangelegenheid.

II. Toelichting bij de artikelen

Artikel 1

Dit artikel bepaalt dat dit decreet een gewestbevoegdheid regelt. Het betreft met name de materie dienstencheques waarvoor de gewesten bevoegd zijn overeenkomstig artikel 6, § 1, IX, 8°, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen.

“8° de bevordering van de buurtdiensten en -banen;”

Artikel 2

In dit artikel worden naast een aantal bijkomende definities 2 erkenningsvoorwaarden gewijzigd of ingevoegd:

- de reeds bestaande erkenningsvoorwaarde dat de erkende onderneming alle loons- en arbeidsvoorwaarden moet naleven wordt uitgebreid met de verplichting om alle op de onderneming van toepassing zijnde fiscale en sociale verplichtingen na te leven. Wanneer de onderneming aldus de federale regels met betrekking tot de tewerkstelling van personeel of fiscaliteit niet naleeft, kan dit aanleiding geven tot het intrekken van de erkenning;
- ingeval de activiteiten van huishulp van huishoudelijke aard in de woonplaats van de gebruiker dienen te gebeuren wordt voor de onderneming een verplichting ingevoerd om voorafgaand aan de eerste uitvoering van de werkzaamheden, de gebruiker enerzijds te wijzen op de wettelijke verplichtingen conform deze wet en haar uitvoeringsbesluiten maar anderzijds ook expliciet op de verplichtingen van de wet van 4 augustus 1996 betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk. De Vlaamse Regering zal de wijze waarop dit dient te gebeuren verder concretiseren.

Artikel 3

In dit artikel worden een aantal oorspronkelijke vermeldingen van federale instanties, met name de RVA en de federale staat, nu vervangen door de betreffende bevoegde Vlaamse instanties.

Artikel 4

In dit artikel wordt het eerste lid terminologisch aangepast aan de overgang van de fysieke naar de gedematerialiseerde vorm van dienstencheque in het kader van de digitalisering.

Daarnaast wordt 'RVA' vervangen door 'departement WSE'.

Artikel 5

In dit artikel wordt de erkende onderneming verplicht om een schriftelijke overeenkomst af te sluiten met de gebruiker indien zij naast een dienstencheque per gepresteerd arbeidsuur bijkomend ook andere kosten aanrekent. Die overeenkomst moet duidelijk het bedrag, de berekeningswijze en de frequentie vermelden.

Artikel 6

In dit artikel wordt 'RVA' vervangen door 'departement WSE'.

Artikel 7

In dit artikel worden een aantal oorspronkelijke vermeldingen van federale instanties nu vervangen door de betreffende bevoegde Vlaamse instanties.

Artikel 8

In dit artikel wordt een nieuw hoofdstuk III ingevoegd inzake de verwerking van persoonsgegevens (artikel 10/1-10/4).

Dit hoofdstuk bevat bepalingen inzake de verwerking van persoonsgegevens en vermeldt meer bepaald de essentiële elementen van de verwerkingen, die op grond van artikel 6.3, Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG), samen gelezen met artikel 8 EVRM en artikel 22 van de Grondwet en om onzekerheid over de rechtmatigheid van de verwerkingen te vermijden, dienen te worden opgenomen.

De verwerkingsverantwoordelijke staat conform artikel 5.1, d), van de AVG in voor de juistheid en actualisering van de verwerkte gegevens en informeert de betrokkenen vooraf over de verwerking van hun persoonsgegevens conform artikel 13 en 14 AVG en over hun rechten op basis van artikel 15 tot en met 22 AVG.

De betrokkene wordt geïnformeerd over de verwerking van zijn gegevens en de uitoefening van zijn rechten middels de privacyverklaring op de website.

Artikel 9

Dit artikel definieert de verwerkingsverantwoordelijke.

Art. 10. De dienst die de Vlaamse regering hiertoe aanwijst treedt op als verwerkingsverantwoordelijke zoals bepaald in artikel 4, 7) van de algemene verordening gegevensbescherming.

Het uitgiftebedrijf wordt aangeduid als verwerker en dient in die hoedanigheid te voldoen aan alle verplichtingen opgelegd door de algemene verordening gegevensbescherming.

Artikel 10

Art. 10/1. In het kader van de toepassing van het dienstenchequestelsel dienen een aantal persoonsgegevens te worden verwerkt. Deze verwerking gebeurt op basis van de rechtvaardigingsgrond "taak van algemeen belang", waar het dossierbeheer betreft.

Via de identificatiegegevens die de gebruikers bij hun inschrijving opgeven aan de uitgiftemaatschappij, wordt door de bevoegde overheid op automatische wijze via het Magdaonline-platform geverifieerd of zij een beroep mogen doen op het Vlaamse dienstenchequesysteem en aldus Vlaamse dienstencheques mogen aanschaffen. Daarnaast zijn deze gegevens nodig voor de koppeling van de dienstencheques aan de identificatie en tewerkstellingsgegevens van de

dienstenchequewerknemers, om te controleren of de bepalingen van de dienstenchequereglementering worden nageleefd.

Daarnaast wordt door de bevoegde overheid in bepaalde gevallen ook identificatie en contactgegevens van sommige gebruikers verwerkt om na te gaan of men aanspraak maakt op een verhoogd plafond dienstencheques. Een dienstenchequegebruiker kan maximum 500 dienstencheques/jaar bestellen. Eénoudergezinnen hebben echter recht op een verhoogd plafond en kunnen jaarlijks maximum 2000 dienstencheques aanschaffen als dit expliciet wordt aangevraagd bij de bevoegde overheid. Daarvoor worden concreet volgende gegevens opgevraagd en/of geraadpleegd:

- gezinssamenstelling via Magdaonline;
- in voorkomend geval (bij meerderjarige kinderen te laste) het aanslagbiljet waaruit blijkt dat betrokkene effectief kind ten laste heeft;
- in voorkomend geval, een attest van de kinderbijslagkas waaruit blijkt dat betrokkene rechthebbende is op kinderbijslag en een kind ten laste heeft.

Indien na de controle van de bevoegde overheid blijkt dat de betrokken gebruiker in aanmerking komt voor een verhoogd plafond, wordt dit aan de uitgiftemaatschappij meegedeeld.

Verder kunnen ook mindervalide gebruikers en gebruikers met mindervalide kinderen ten laste via de uitgiftemaatschappij aanvragen om maximum 2000 DC/jaar te bestellen. Ook hier wordt aan de hand van de identificatiegegevens gecontroleerd of de betrokkenen in aanmerking komen voor een verhoogd plafond. Die aanvraag gebeurt via de beveiligde zone van de gebruiker die "op eer" verklaart dat hij aan de voorwaarden voldoet. Deze aanvraag wordt via de automatische datastroom meegedeeld aan de bevoegde overheid, die op automatische wijze via MagdaOnline de nodige databanken consulteert of de betrokkene wel degelijk aan de voorwaarden voldoet. Aan de bevoegde overheid worden geen specifieke gezondheidsgegevens meegedeeld maar enkel meegedeeld of de betrokkene aan de wettelijke voorwaarden voldoet om maximum 2000 dienstencheques te bestellen. Aan de uitgiftemaatschappij wordt nadien via de datastroom meegedeeld of de betrokkene al dan niet in aanmerking komt voor een verhoogd plafond dienstencheques.

De identificatiegegevens van de werknemers, evenals hun tewerkstellingsgegevens, zijn dan weer noodzakelijk voor het koppelen van hun concrete prestaties in het kader van dienstencheques bij een gebruiker. Hiertoe zijn, zoals hierboven vermeld, ook de identificatie- en contactgegevens van de gebruiker vereist.

Inzake de werknemers betreft dit in concreto hun INSZ-nummer, naam en voornaam die aan de dienstencheque gekoppeld wordt. Daarnaast wordt ook de datum en duur van hun tewerkstelling geregistreerd met het oog op de koppeling van een prestatie bij een specifieke gebruiker.

Daarnaast dienen er ook identificatiegegevens van de werknemer verwerkt te worden in het kader van de verwerking van terugbetalingsaanvragen in het kader van het opleidingsfonds dienstencheques. Ondernemingen voegen, bij de indiening van een aanvraag tot terugbetaling, onder andere een ingevulde en ondertekende verklaring van de werknemers die de erkende opleiding hebben gevolgd, om een terugbetaling in het kader van het opleidingsfonds dienstencheques te kunnen genieten.

Verder is ook de verwerking van identificatie-, contact- en financiële gegevens van de erkende ondernemingen, die ook een natuurlijke persoon kunnen zijn, noodzakelijk in het kader van de organisatie van het dienstenchequesysteem en

het opleidingsfonds dienstencheques, de erkenning van de ondernemingen, de controle op de naleving van de regelgeving en de communicatie. Meer concreet betreft dit:

- de naam, het adres van de maatschappelijke zetel en de contactgegevens (mail, tel.) van de onderneming
- het rekeningnummer van de erkende onderneming
- de naam, voornaam, INSZ en contactgegevens (mail en tel) van de contactpersoon van de onderneming
- in voorkomend geval, INSZ, de naam en voornaam alsook de contactgegevens (mail en tel.) van de verantwoordelijke van de sui generisafdeling
- naam, voornaam, INSZ van de bestuurders, zoals vermeld in de statuten
- gegevens over sociale en fiscale schulden (FOD FIN en RSZ) van de onderneming

Via de identificatiegegevens van de zaakvoerder, bestuurders en verantwoordelijken om de onderneming te vertegenwoordigen alsook gegevens over fiscale en sociale schulden van de FOD Financiën en de Rijksdienst voor sociale zekerheid, wordt nagegaan of de onderneming voldoet aan de voorwaarden om erkend te zijn als dienstencheque-onderneming.

Daarnaast worden de identificatie- en contactgegevens van de erkende ondernemingen en externe opleidingsverstrekkers verwerkt in het kader van de verwerking van goedkeurings- en terugbetalingsaanvragen voor opleidingen, die aan dienstenchequewerknemers worden verstrekt en waarvoor de dienstencheque-ondernemingen beschikken over een budget vanuit het Opleidingsfonds Dienstencheques. Voor de erkende ondernemingen worden daarenboven financiële gegevens verwerkt om een (gedeeltelijke) terugbetaling van de opleidingskosten mogelijk te maken. Dit wordt verwerkt door de bevoegde dienst.

Om uitvoering te kunnen geven aan de overheidsopdracht tot uitgifte van dienstencheques zal de uitgiftemaatschappij (verwerker) volgende gegevens moeten verwerken:

- identificatie- en contactgegevens (naam, voornaam, identificatienummer, INSZ-nummer, adres van verblijfplaats, telefoonnummer, E-mailadres en type gebruiker (digitaal vaardig of digitaal minder vaardig)) alsook de financiële gegevens (bankrekeningnummer) van de gebruiker om de aankoop en terugbetaling van dienstencheques alsook de controle hierop mogelijk te maken conform de reglementaire bepalingen;
- identificatie en contactgegevens (maatschappelijke naam, commerciële naam, ondernemingsnummer, adres van de maatschappelijke zetel, correspondentie adres, telefoonnummer en E-mailadres) alsook de financiële gegevens (bankrekeningnummer) van de erkende onderneming om de terugbetaling van de ingediende dienstencheques alsook de controle hierop mogelijk te maken conform de reglementaire bepalingen;
- De identificatiegegevens van de dienstenchequewerknemer (naam, voornaam, INSZ-nummer en naam van werkgever) met het oog op de koppeling van de prestatie van de gebruiker, teneinde controle mogelijk te maken op de naleving van de reglementaire bepalingen.

Tot slot worden een aantal persoonlijke kenmerken van de gebruikers (en de werknemer) die afgeleid worden van het INSZ-nummer dat vermeld staat op de dienstencheque, zoals leeftijd en geslacht, verwerkt voor rapporteringsdoeleinden.

Artikel 11

Art. 10/2. In het kader van de taken, vermeld in deze wet, wisselt het departement de volgende persoonsgegevens uit met de volgende instanties:

- Identificatie- en contactgegevens met het Rijksregister van de natuurlijke personen. Het rijksregisternummer vormt de identificatiesleutel voor de uitwisseling van gegevens binnen de instellingen van de sociale zekerheid.
- Via de Kruispuntbank van Ondernemingen bekomen we het vestigingsadres en het nummer van de Kruispuntbank van Ondernemingen van de erkende dienstencheque-ondernemingen;
- Via de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid bekomen we, op basis van de identificatiegegevens van de dienstenchequewerknemer, op geaggregeerde wijze de nodige tewerkstellingsgegevens en sociaal-demografische gegevens van de dienstenchequewerknemers in het kader van de evaluatie van het dienstenchequesysteem.
- Via de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid bekomen we, op basis van de identificatiegegevens van de dienstenchequegebruiker, op geaggregeerde wijze de nodige tewerkstellingsgegevens en sociaal-demografische gegevens van de dienstenchequegebruikers in het kader van de evaluatie van het dienstenchequesysteem.
- Identificatie- en contactgegevens van de erkende onderneming, evenals de identificatiegegevens en het statuut van de gebruiker worden overgemaakt aan het uitgiftebedrijf met het oog op de uitvoering van de overheidsopdracht van de uitgifte van de dienstencheques.
- de identificatiegegevens van de gebruikers worden uitgewisseld met de instellingen van de sociale zekerheid en het Vlaams Agentschap voor personen met een handicap, om informatie te bekomen onver het sociaal statuut van de gebruikers
- In kader van de wettelijke opdracht als statistische autoriteit verwerkt het Belgisch Statistiekbureau Statbel de identificatiegegevens en tewerkstellingsgegevens van de werknemers voor statistische of wetenschappelijke doeleinden.

Voor de uitwisseling van persoonsgegevens maken we gebruik van de bevoegde dienstenintegratoren als dit van toepassing is.

Artikel 12

Art. 10/3. Dit artikel regelt de bewaringstermijn van de persoonsgegevens die verwerkt worden in het kader van deze wet.

De bewaringstermijn van tien jaar houdt rekening met de burgerrechtelijke verjaringstermijn van tien jaar en stemt ook overeen met de termijn van tien jaar die in de Vlaamse Codex overheidsfinanciën wordt gehanteerd. Na het beëindigen van een eventuele procedure is het immers nog noodzakelijk de gegevens van de betrokkene gedurende een bepaalde periode te bewaren om deze te kunnen raadplegen in het kader van vragen, verslagen en gelijkaardige procedures.

Artikel 13

Aangezien dienstencheques enkel nog een gedematerialiseerde vorm zullen hebben, dienen de dienstencheques niet meer gegroepeerd per maand aan het uitgiftebedrijf bezorgd te worden en komt het sanctie-artikel 10quater, 3° te vervallen waardoor het volledige artikel 10quater vervalt.

Artikel 14

In artikel 10quinquies wordt een nieuwe sanctiebepaling ingevoerd die stelt dat een dienstencheque-onderneming de uitgevoerde prestaties van huishulp van huishoudelijke aard binnen de maand na de uitvoeringsdatum van de prestatie moet registreren in het beheersysteem van de uitgiftemaatschappij.

Normaliter wordt een prestatie op dezelfde dag als de prestatiedatum door de werknemer geregistreerd in het beheersysteem van de uitgiftemaatschappij. Wanneer dit vergeten wordt, kan dit op een later tijdstip door de onderneming worden

gedaan. In bepaalde gevallen wordt vastgesteld dat ondernemingen slechts zeer laattijdig bepaalde prestaties registreren. Dit bemoeilijkt de controleerbaarheid van de correctheid van deze prestaties voor de gebruikers. Ook vanuit het oogpunt van fraudebestrijding, is het noodzakelijk de termijn tussen de uitvoering van de prestatie en de registratie ervan redelijk te houden.

Op de geldboete die bij deze inbreuk kan worden opgelegd, kan een multiplicator worden toegepast op basis van het aantal gebruikers waarvoor prestaties laattijdig worden geregistreerd. Het spreekt voor zich dat de sociaalrechtelijk inspecteur niet alleen de inbreuk dient te bewijzen, maar evenzeer zal moeten aantonen op welke gebruikers de inbreuk betrekking heeft. Dit betekent dat deze daadwerkelijk zullen moeten worden geïdentificeerd.

Eenmaal het proces-verbaal is opgesteld behoort het aan hetzij de rechtbank, hetzij de aangewezen ambtenaren die de administratieve geldboete opleggen om te oordelen of de inbreuk is bewezen en de multiplicator kan worden toegepast. De vermenigvuldigde geldboete mag evenwel niet meer bedragen dan het honderdvoud van de maximumgeldboete.

Artikel 15

In dit artikel wordt 'RVA' vervangen door departement Werk en Sociale economie.

Artikel 16

Dit artikel stemt in het Vlaams inspectiedecreet de bepalingen met betrekking tot administratieve geldboetes af op de wijziging in de sanctiebepalingen die door artikel 7 worden ingevoerd.

Artikel 17

Dit artikel voert de mogelijkheid in om een administratieve geldboete op te leggen indien volgende inbreuken worden gepleegd:

- het niet opmaken van een schriftelijke overeenkomst volgens de modaliteiten bepaald in artikel 6 van deze wet;
- het niet naleven van de expliciete informatie- en bewustmakingsverplichting bij uitvoering van dienstencheque-activiteiten in de woonplaats van de gebruiker.

Voor deze beide inbreuken kan de administratieve geldboete eveneens worden vermenigvuldigd met het aantal gebruikers waarvoor niet aan betreffende verplichting werd voldaan.

Artikel 18

Dit artikel bevat een overgangsbepaling die stelt dat de sanctiebepalingen inzake de verplichting om dienstencheques gegroepeerd per maand aan het uitgiftebedrijf te bezorgen ook na 31 december 2024 onverminderd blijven gelden voor deze dienstencheques die nog uitgegeven zijn voor 1 januari 2025.

Artikel 19

Dit artikel regelt de inwerkingtreding.

De minister-president van de Vlaamse Regering,

Jan JAMBON

De Vlaamse minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale economie en
Landbouw,

Jo BROUNS